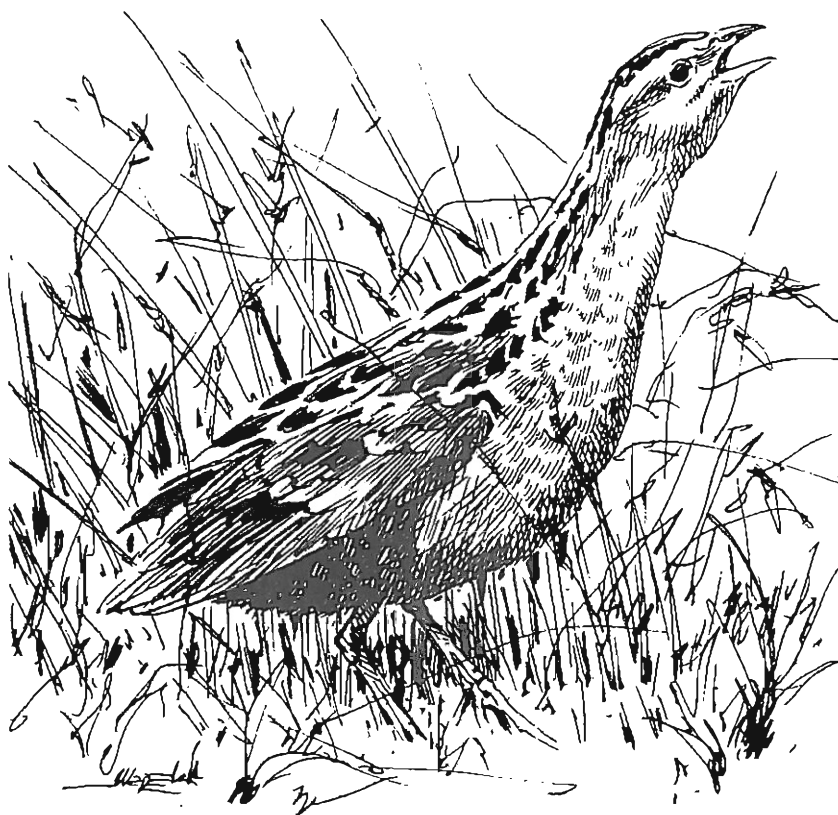


Asbjørn Folvik & Ingar Jostein Øien

# Prosjekt Åkerrikse

Årsrapport 1997



**Norsk Ornitologisk Forening**



Rapport nr. 6-1997

# **NOF RAPPORTSERIE**

**RAPPORT NR. 6-1997**

**Asbjørn Folvik & Ingar Jostein Øien**

## **PROSJEKT ÅKERRIKSE** **Årsrapport 1997**

**NORSK ORNITOLOGISK FORENING (NOF)**  
**KLÆBU 1997**

**Asbjørn Folvik**  
Agatveien 6  
N-4300 Sandnes  
Norway

**Ingar Jostein Øien**  
Norsk Ornitologisk Forening  
Seminarplassen 5  
N-7060 Klæbu  
Norway

© Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu  
E-post: [norornis@online.no](mailto:norornis@online.no)  
Forside: Åkerrikse, tegnet av Juan Varela  
Redaktør: Ingar J. Øien  
Layout: Magne Myklebust  
Trykket november 1997  
Opplag: 150 eks.  
ISSN 0805-4932  
ISBN 82-7852-019-4

# FORORD

Sesongen 1997 var den tredje på rad hvor NOF gjennomførte en landsdekkende bestandskartlegging av åkerrikse etter at arten i 1994 ble utpekt til en felles europeisk satsningsart. Alle NOFs fylkesavdelinger (unntatt i Troms og Finnmark, hvor arten ikke forekommer) har en egen fylkeskontakt for prosjektet. Disse har vært ansvarlig for å gjennomføre registreringer av arten i fylket, samt spre informasjon om arten og iverksette tiltak.

Åkerrikxa er en av tre globalt truede arter som forekommer i Norge. Dette stadfestes i the Council of Europes bok «Globally threatened birds in Europe — Action Plans», som ble publisert i oktober 1996, og i den nye og reviderte rødlista for fugler i Norge som Direktoratet for naturforvaltning publiserte i 1996. Disse viktige publikasjonene setter åkerriksas problemer på dagsorden, og medfører at forvaltningsmyndighetene også i Norge har et spesielt ansvar for denne sårbare arten. Miljømyndighetene er nå i ferd med å utarbeide en ny plan for bevaring av biologisk mangfold i Norge, og her vil arbeidet med å bevare åkerrikxa som en nøkkelart i kulturlandskapet nødvendigvis måtte stå sentralt. Når våre sentrale forvaltningsmyndigheter setter spørsmålet om bevaring av åkerrikxa som norsk hekkefugl på dagsorden, vil prosjektet forhåpentligvis kunne videreføres med en innsats som kan bidra til å snu den negative bestandsutviklingen.

Også i 1997 har informasjonskampanjen vært omfattende, og kartleggingen av åkerrikser rundt om i fylkene har gitt pålitelige resultater. Fylkesmannens miljøvernmyndigheter i Aust-Agder, Hedmark, Hordaland, Oslo og Akershus, Sør-Trøndelag, Telemark, Vestfold, Vest-Agder og Rogaland samt Direktoratet for naturforvaltning har gitt økonomisk støtte via Viltfondet til å utføre feltregistreringer og å spre informasjon, bl.a. til gårdbrukere. Gjennom kommunenes tildelinger til aktiviteter for bevaring av det biologiske mangfoldet i kommunene, har vi mottatt økonomisk støtte fra følgende kommuner: Bjerkreim, Klepp, Nittedal, Råde, Sola, Stavanger, Time, Tysvær, Ølen og Ås. Landbruksdepartementet har bevilget midler til frikjøp av arealer hvor hekkende fugler blir påvist. Øvrige utgifter til arbeidet er dekket av NOF. Vi vil takke alle som har bidratt økonomisk til dette arbeidet. Denne rapporten oppsummerer virksomheten innen prosjektet i 1997, og bør betraktes som en arbeidsrapport. Resultatene fra undersøkelsen vil bli bearbeidet og publisert nasjonalt og internasjonalt.

Til slutt vil vi takke kontaktpersonene i de ulike fylkene som gjør det mulig å gjennomføre dette prosjektet i nasjonal skala.

*Asbjørn Folvik*  
*prosjektleder*

*Ingar Jostein Øien*  
*fagkonsulent*





# INNHold

<b>1. INNLEDNING</b> .....	<b>1</b>
1.1. Åkerriksa i overvåkingssammenheng.....	1
<b>2. BESTANDSSITUASJONEN I NORGE 1997</b> .....	<b>3</b>
2.1. Diskusjon.....	5
<b>3. TRENING OG BRUK AV ETTERSØKSHUND</b> .....	<b>6</b>
<b>VEDLEGG 1: Registrerte forekomster av åkerrikse i Norge 1997</b> .....	<b>7</b>
<b>VEDLEGG 2: Presseklipp</b> .....	<b>11</b>

# Åkerrikse-prosjektets fylkeskontakter

<b>Østfold</b>	Lennart Fløseth, Balaklava 15b, 1513 Moss. Tlf: P: 69270200.
<b>Oslo og Akershus</b>	Knut Eie, Ullern Allé 127, 0381 Oslo. Tlf: J:22223050, P:22508091
<b>Hedmark</b>	Hallvard Strøm, Sirius 29, Hamar. Tlf: P:62524967/62584229
<b>Oppland</b>	Jon Opheim, 2636 Øyer. Tlf: P:61274305
<b>Buskerud</b>	Erland Tollefsen, Gamle Kongevei 1, 3074 Skoger. Tlf: J:32892210, P:33770968
<b>Vestfold</b>	Tormod Røed, 3160 Stokke. Tlf: P:33335155, J:33371000, M:94282484.
<b>Telemark</b>	Esben Reiersen, NOF avd. Telemark, Postboks 1076, 3703 Skien. Tlf: P: 35501680.
<b>Aust-Agder</b>	Øystein Pettersen, Elvikveien 33, 3960 Stathelle. Tlf: 35974280 / 94561670
<b>Vest-Agder</b>	Kåre Olsen, NOF—Lista lokallag, Postboks 171, 4560 Vanse. Tlf: P: 38397205.
<b>Rogaland</b>	Asbjørn Folvik, Agatveien 6, 4300 Sandnes. Tlf: P: 51623052, J: 51809091, Fax: 51806070.
<b>Hordaland</b>	Tore Svendsen, 5160 Eikangervåg. Tlf: P: 56354045, J: 56365100.
<b>Sogn og Fjordane</b>	Magne Sætersdal, Kringlebotten 86, 5050 Nesttun.
<b>Møre og Romsdal</b>	Bård Gunnar Stokke, Storlandet, Gjemnes. Tlf: P: 71293128.
<b>Sør-Trøndelag</b>	Bjørn Berg, Mellomvn. 1. 7042 Trondheim. Tlf:P:73527751.
<b>Nord-Trøndelag</b>	Morten Vang, Gårdsvn 3. 7600 Levanger. Tlf: P:74088863.
<b>Nordland</b>	Morten Stokke, Eikesetstubben 4A, 4032 Gausel. Tlf: J: 51572477, P: 51575990.

# 1. INNLEDNING



Syngende åkerrikse i ei graseng. De fleste syngende åkerrikser som blir registrert i Norge, antas å være enslige hanner på forlenget vårtrekk. De fleste av disse forblir uparret gjennom sesongen. Foto: RSPB.

## 1.1. ÅKERRIKSA I OVERVÅKINGS-SAMMENHENG

Åkerrikse er en av Norges mest truede fuglearter, og sett på bakgrunn av dette er det et stort behov for å etablere en systematisk overvåking av bestanden. Arten er en av tre globalt truede fuglearter som forekommer i Norge, og også på dette grunnlaget har vi et ansvar for å holde oversikt over bestand og bestandsutvikling. Gjennom *Prosjekt Åkerrikse* er innsamling av data omkring arten satt i system, samtidig som det motiverer til økt innsats mht. registreringer av forekomsten.

Totalt kan en anta at det forekommer omlag 50-75 syngende hanner her i landet i et normalår. Det lave totalantallet gjør det vanskelig å overvåke arten med bruk av standard overvåkings-/ takseringsmetoder. Samtidig er også antallet fugl i de fleste fylker svært variabelt. I tillegg viser data fra de senere år at det utenfor Rogaland er vanskelig å plukke ut kjerneområder for arten som kan egne seg for overvåking. Artens opptreden er i stor grad preget av plastisitet, noe som forøvrig også er å forvente i og med at vi ligger på randen av utbredelsesområdet. De fleste syngende hanner som registreres er trolig på forlen-

get vårtrekk, og vil kunne dukke opp nær sagt hvor som helst ut fra vind- og værforhold i trekketidene. Til sammen gjør dette det relativt uaktuelt å benytte linjetaksering/punktakseringsmetodikk i overvåkingen. Kun i deler av Rogaland ville bruk av standard metodikk eventuelt kunne gi gode data, da arten her også ser ut til å opptre i mer eller mindre faste områder år etter år. Disse områdene er imidlertid relativt godt dekket opp gjennom jevnlig besøk i hekkeseongen, og standardisert takseringsmetodikk vil gi lite nytt.

Erfaringene fra de senere år viser også at det ikke alltid er like lett å oppdage åkerriksene gjennom standard metodikk. Det har vært gjennomført takseringer langs faste ruter i enkelte kommuner på Jæren, men åkerriksenes aktivitetsnivå vil i stor grad bestemme hvilke resultater man kan få ved bruk av slik metodikk. Aktivitetsnivået ser ut til å variere svært mye gjennom døgnet, og er samtidig svært avhengig av vær- og ikke minst vindforhold.

I utviklingen av et fast registreringssystem for åkerriksebestanden virker det mest formålstjenlig å videreutvikle dagens konsept. Det er lite realistisk at man kan sette som mål at alle aktuelle områder i

landet skal dekkes av aktiviteten. Imidlertid bør det være et klart hovedmål at fylkeskontaktnettene må bygges opp og gjerne utvides. Den mest realistiske målsetting vil være å plukke ut spesielle områder (Akershus/Hedmark, Jæren og deler av Møre og Romsdal) som gis prioritet i forhold til detaljerte studier.

Til tross for at feltaktiviteten i mange fylker har vært god i de årene prosjektet har pågått, viser det seg at de fleste åkerriksene blir observert/hørt av enten grunneiere eller tilfeldige forbipasserende. Dette må man søke å fange opp bedre gjennom å ha et effektivt kontaktapparat og meldetjeneste. Målsettingen er å utvikle og profilere både prosjektet og fylkeskontaktnettene på en slik måte at det blir naturlig for personer som hører åkerrikse å gi beskjed om dette. Kun på denne måten vil vi kunne få et brukbart bilde av totalbestanden i landet. Det synes som om det vil være for tidskrevende, og samtidig gi relativt få resultater, om datainnsamling skulle foregå på annet vis. Parallelt er det imidlertid naturlig at det organiseres og foretas supplerende registreringer. Dette bør på sikt bli et supplement til fylkeskontaktnettene. En

slik metodikk, der vi i vesentlig grad baserer oss på ekstern kontakt og tilbakemelding, vil nødvendigvis ikke være vitenskapelig holdbar i den forstand at data kan bearbeides statistisk. Imidlertid viser erfaringen at det er på denne måte at vi har størst mulighet til å danne oss et bilde av totalbestanden i landet.

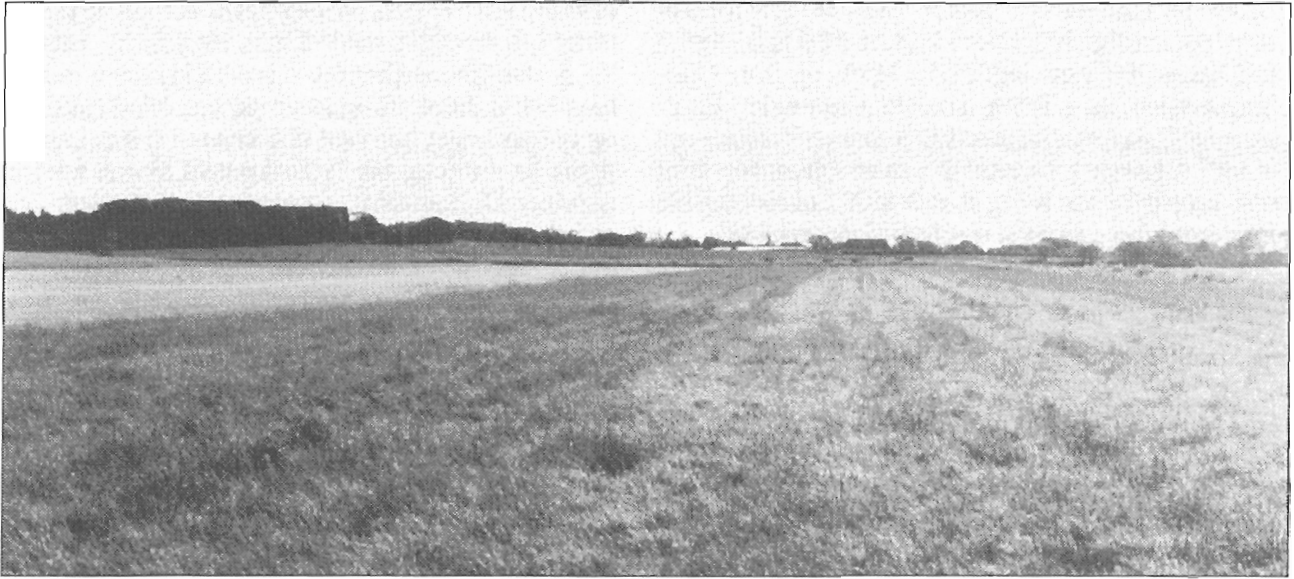
I enkelte områder kan det imidlertid som nevnt være aktuelt å legge ut prøveflater. Disse kan benyttes som supplerende til data samlet inn på andre måter. Problemet vil være at man med en slik metodikk får en relativt lav utvalgsstørrelse, og dermed et statistisk vanskelig håndterlig materiale.

Totalt sett bør derfor overvåkingen av åkerrikse basere seg på tilbakemeldinger fra grunneiere og publikum. Dette vil gi det beste materiale i forhold til en overvåking av den totale bestandssituasjon i landet. I tillegg kan man i en periode forsøke å legge ut prøveflater for nærmere overvåking i enkelte fylker/områder. Akershus/Hedmark, Jæren og Møre og Romsdal peker seg ut i så måte.



Åkerrikse er ikke lett å få øye på i den tette grasvegetasjonen. Derfor blir mange fugler drept av landbruksredskaper. Åkerriksas kryptiske atferd gjør det også vanskelig å lokalisere reir av arten. Foto: RSPB.

## 2. BESTANDSSITUASJONEN I NORGE 1997



Typisk åkerriksehabitat fra Rogaland. Dette er forøvrig samme lokalitet som hadde vellykket hekking (se bilde på side 5). Foto: Asbjørn Folvik.

Resultatene fra 1997 viser at antall registrerte fugler i store trekk tilsvarende situasjonen i 1996. 1995 fremstår dermed som et relativt uvanlig år i nyere tid, med et svært høyt antall observasjoner.

Ut fra kunnskap om bestandssituasjonen de senere år, er det rimelig å anta at den norske bestanden av syngende hanner teller i størrelsesorden 50-75 individer. Dette er basert på registreringer av 30-40 syngende fugler de siste to årene. Det kan forøvrig være tvil om dette gjenspeiler den norske hekkebestanden, da det ikke er urimelig å tro at en del av de syngende hannene er fugler på forlenget vårtrekk. Arten er dermed fortsatt en av våre mest truede fuglearter, og den nasjonale hekkebestanden synes å være på randen av utryddelse.

Det eneste fylket hvor det fortsatt trolig er en fast og regulær forekomst er i Rogaland. Dette er også det eneste fylket der individene synes å ha noen grad av hjemtrohet (dvs. at de vender tilbake til samme område flere år på rad). Når man tar i betraktning at Rogaland er relativt godt dekket mht. registreringsaktivitet, virker det lite sannsynlig at antall hekkinger i fylket (og dermed også nasjonalt) overskrider 5-10 forsøk. Det er trolig kun et tidsspørsmål før også den faste bestanden i Rogaland er forsvunnet, dersom ikke situasjonen kan snus. 1997 var forøvrig det første år i prosjektperioden hvor det positivt kunne bekreftes en vellykket hekking, og 11 unger ble produsert på en lokalitet i Rogaland. På denne lokaliteten ble arten også registrert i 1996.

En fullstendig oversikt over innrapporterte observasjoner til prosjektet finnes i Vedlegg 1.

### Østfold

Fylkeskontakt: Lennart Fløseth

Det ble registrert to åkerrikser i Østfold i 1997. Feltaktiviteten i fylket har vært noe redusert i forhold til foregående år, men flere av de mest aktuelle lokaliteter er besøkt i løpet av sesongen.

### Oslo og Akershus

Fylkeskontakt: Knut Eie

Totalt ble det registrert 6-7 åkerrikser i fylket. Dette er langt over det antall som har vært registrert de foregående år, men observasjonene ble gjort på kun to lokaliteter. Hele 5 individer ble registrert i samme område ved Sundbyhagen i Nes kommune. Det har ikke vært gjennomført spesiell aktivitet innrettet mot arten i 1997, men arten har vært forsøkt dekket gjennom registreringer i tilknytning til andre nattsangere.

### Hedmark

Fylkeskontakt: Hallvard Strøm

Det ble registrert tre åkerrikser i fylket. Det har blitt foretatt aktive lytterunder på de mest aktuelle lokalitetene i Stange, Hamar og Løten kommuner.

## Oppland

*Fylkeskontakt:* Jon Opheim

Arten ble ikke påvist i fylket. Det har vært foretatt en rekke nattlige lytteturer i kulturlandskapet. Størst feltinnsats har vært lagt ned i Midt- og Sør- Gudbrandsdalen, og i Toten- Hadelandsområdet. En liten notis i Gudbrandsdølen/Lillehammer Tilskuer om et kull registrert i forbindelse med slåtten ble fulgt opp, men dette var trolig et andekull. Lokaliteten ble imidlertid nøye sjekket de etterfølgende netter.

## Buskerud

*Fylkeskontakt:* Erland Tollefsen

Det ble ikke registrert åkerrikser i fylket. Det har vært gjennomført en intern kampanje i NOF avd. Buskerud for å engasjere personer i lyttarbeidet. Det ble på basis av dette foretatt enkelte lytteturer, men uten positivt resultat.

## Vestfold

*Fylkeskontakt:* Tormod Røed

Det ble ikke registrert åkerrikser i fylket i 1997. Det har vært gjennomført lytteturer, men feltaktiviteten har vært noe redusert i forhold til foregående år.

## Telemark

*Fylkeskontakt:* Esben Reiersen

Ingen åkerrikser er rapportert fra fylket.

## Aust-Agder

*Fylkeskontakt:* Øystein Pettersen

En åkerrikse ble registrert i 1997. Det har vært god feltinnsats i fylket grunnet det pågående Atlasprosjektet, også på nattetid. Den ene registreringen ble ringt inn på basis av et oppslag i «Norge Rundt».

## Vest-Agder

*Fylkeskontakt:* Kåre Olsen/ NOF Lista lokallag

En åkerrikse ble registrert i fylket. Alle lokaliteter i Listas kulturlandskap som erfaringsmessig har vært tilholdssted for åkerrikse ble undersøkt — en til flere ganger — i tidsrommet mai-juli.

## Rogaland

*Fylkeskontakt:* Asbjørn Folvik

Totalt i fylket ble det registrert 24 individer. Det ble for første gang i prosjektets historie registrert en vel-

lykket hekking for et helt kull (Lea, Sandnes). Det ble også registrert en mislykket hekking der reir og egg ble ødelagt (Tysvær kommune). Til slutt ble det også tatt inn 6 egg fra en lokalitet hvor fuglene skydde reiret i forbindelse med slåtten. Eggene ble ruget ut av en dverghøne (hvorav 4 ble klekt), men ungene ble til slutt drept, trolig av en skjære. Medieaktivitet og lytteaktivitet har vært noe lavere i fylket enn tidligere år. I tillegg har fylkeskontakt skiftet telefonnummer. Det kan derfor være observasjoner som ikke er innrapportert prosjektet i år. På denne bakgrunn må 24 åkerrikser sies å være et godt resultat.



*Dverghøne som ruger på åkerrikseegg. Denne fuglen ble fostermor for fire åkerrikseunger, men dessverre overlevde ingen av dem. Det skyldtes sannsynligvis utenforliggende faktorer, slik at eksperimentet forsåvidt må sies å ha vært vellykket. Foto: Asbjørn Folvik.*

## Hordaland

*Fylkeskontakt:* Tore Svendsen

En syngende fugl ble registrert. Det har vært en viss feltaktivitet uten ytterligere resultater.

## Sogn og Fjordane

*Fylkeskontakt:* Magne Sætersdal

Ingen åkerrikser er rapportert fra fylket. Det har vært liten feltaktivitet — som vanlig.





*Plassering av åkerrikseir i ei graseng i Rogaland i 1997. Hekkingen ble vellykket, og 11 unger ble klekket. Bildet viser reiret etter klekkingen. Foto: Asbjørn Folvik.*

### **Møre og Romsdal**

*Fylkeskontakt: Bård Gunnar Stokke*

Det ble registrert 4-5 åkerrikser i fylket. Avisartikkel om åkerrikse ble trykket i Romsdals Budstikke 29. mai. Det har vært høy feltaktivitet sammenliknet med tidligere år. Kommunene Fræna, Eide, Gjemnes, Frei, Tingvoll, Averøy og Nesset har vært prioritert.

### **Sør-Trøndelag**

*Fylkeskontakt: Bjørn Berg*

En åkerrikse ble registrert i fylket. Det er blitt lagt ut informasjonsfolder om arten flere steder på Fosen, men det ble ikke gjennomført systematiske registreringer av arten i 1997. I forbindelse med lytteaktivitet etter andre nattsangere har det imidlertid vært søkt etter den, og lyd har vært avspilt. Aktiviteten har vært størst i kommunene Rissa, Bjugn og Ørland.

### **Nord-Trøndelag**

*Fylkeskontakt: Morten Vang*

Det ble registrert en enkelt fugl i fylket. En rekke lytteturer i mai-juni ga ikke positivt resultat.

### **Nordland**

*Fylkeskontakt: Morten Stokke*

Det ble registrert én åkerrikse i fylket. Nordland er ikke av de mest sentrale fylkene for arten, og det har ikke vært gjennomført feltaktivitet spesielt innrettet mot arten i 1997.

## **2.1 DISKUSJON**

Totalt ble det registrert 45-47 åkerrikser her i landet i 1997. Dette er langt flere enn hva som ble registrert i 1996, men færre enn i 1995 (Se NOF Rapportserie nr. 2-1995 og nr. 6-1996). Sett i lys av en viss nedgang i registreringsaktiviteten tyder dette på en bra økning i antall fugl fra 1996 til 1997. Dette har nok i stor grad sammenheng med forsommeren, som var langt varmere og dermed mer gunstig for åkerrikse-ene enn sesongen 1996. Det må fortsatt vurderes som lite sannsynlig at mer enn noen få av disse individene er hekkefugler, og de registreringer som er gjort de senere år gjør at det er lite sannsynlig at regulær reproduksjon finner sted i andre områder enn Rogaland. Andre aktuelle områder vil i så tilfelle være Sunnhordland, der aktivitets- og registreringsnivået er lavt, samt i Møre & Romsdal hvor bestanden har holdt seg relativt god de senere år og hvor fuglene gjerne oppholder seg i brakkmark.

Det er for første gang rapportert om en vellykket hekking for et helt kull (11 pullus). Hekkingen skjedde i et område hvor arten også hekket i 1996. I perioden 1995-97 har arten i dette området vært jevnlig registrert på minst 2-3 lokaliteter, noe som burde kunne indikere en fast bestand med hjemtrohet. En vellykket hekking bør dermed sikre fremtidig rekruttering til dette området.

Det ble også registrert to mislykkede hekkinger i 1997. I et av tilfellene ble reiret funnet i forbindelse med slått. Kullet var ikke fulllagt og rugingen hadde dermed ikke startet. Eggene tålte derfor å ligge ute en natt slik at man kunne undersøke om fuglen virkelig hadde skydd reiret. De seks eggene ble deretter samlet inn og lagt til ruging hos en dverghøne. Dette fungerte brukbart, og fire unger ble klekket fra disse eggene. Ungene ble plassert i et bur sammen med høna, og så ut til å klare seg godt ved å følge henne. Dessverre omkom ungene etter 4-5 dager — trolig hakket i hjel av en skjære. Ungenes hakeadferd var svært sterk, noe som trolig har vært årsaken til at de har kommet i kontakt med skjæra.

Det er også interessant å notere seg de gode tallene fra Østlandet. Hele 6-7 individer fra Oslo & Akershus, derav fem i samme område, lover bra for videre arbeid. Det samme gjør registreringer av minst tre individer i Hedmark. Økt aktivitet i Møre & Romsdal har medført en økning i antall fugl fra dette fylket. Trolig finnes det også her enda flere fugler enn hva årets registreringer viser.

### 3. TRENING OG BRUK AV ETTERSØKSHUND

I løpet av de tre sesongene som *Prosjekt Åkerrikse* har arbeidet aktivt med lokalisering av hekkende åkerrikser har det vist seg at det største metodiske problemet vi står overfor er lokaliseringen av selve reiret når vi har mistanke om at åkerrikse hekker i ei eng. På bakgrunn av sangaktiviteten hos hannen og åkerriksas generelle bevegelsesmønster i enga, har vi forsøkt å lokalisere sannsynlig reirplass. Dette har blitt gjort ved å sette av et stort område rundt den antatte reirplassen. Likevel har det ved flere anledninger vist seg at denne marginen ikke har vært stor nok, dvs. at reiret har vært lokalisert temmelig langt fra den antatte plasseringen. Dette har medført at reiret har gått tapt under høstingen til tross for at det har vært avsatt et stort areal rundt antatt reirplassering.

Vi har undersøkt mulighetene for å kunne lokalisere reiret nøyaktig, og har i den sammenhengen utredet bruk av infrarøde kameraer og fuglehund. Ingen av disse framgangsmåtene har til nå gitt tilfredsstillende resultater.

BirdLife Internationals bulgarske partnerorganisasjon Bulgarian Society for the Protection of Birds (BSPB), har i flere år aktivt arbeidet med problematikken omkring åkerriksas status. Ekspertene i Bulgaria som *Prosjekt Åkerrikse* har god kontakt med, har god erfaring i bruk av hund for å lokalisere rugende åkerrikser.

Det viser seg at bruk av hund for å lokalisere rugende åkerrikser er svært effektivt. Det krever imidlertid at en fuglehund utelukkende trenes opp til å spore opp denne arten. Det må gjøres av personer som tidligere har trent hunder til å spore opp åkerrikser, og det må gjøres i et område der hekketettheten av åkerrikse er relativt stor. Hvis prosjektet får økonomiske rammer som tillater en satsing på dette området, vil *Prosjekt Åkerrikse* i 1998 gå til innkjøp av en fuglehund og gjennomføre opplæring av denne i Bulgaria. Hunden kan da benyttes i en årrekke framover til å lokalisere hekkende åkerrikser i Norge.



Bildet viser en slåttemark i en tidligere skogrydning i nærheten av St. Petersburg i Russland. Disse tette og uoversiktlige områdene er gode åkerriksebiotoper. Det største metodiske problemet NOFs Prosjekt Åkerrikse står overfor, er vanskeligheter med lokalisering av reirene. Reir kan gå tapt selv om man lar et stort areal rundt den syngende hannen forbli uslått. Bruk av hund er imidlertid et effektivt tiltak her, men det forutsetter at fuglehundene trenes opp utelukkende til å spore opp åkerrikser. Foto: Norbert Schaffer.

# VEDLEGG 1

## Registrerte funn av åkerrikse i Norge 1997

### Østfold

Kommune: **Moss.** Lokalitet: Kjellandsvik, Nordre Jeløya.  
Grunneier: Terje Dyhre.  
Habitat: Udyrket fukteng.  
Tidsrom: 01.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen ble kun registrert i en kort periode denne ene dagen.

Kommune: **Moss.** Lokalitet: Alby gård, Søndre Jeløya.  
Grunneier:  
Habitat: Kornåker.  
Tidsrom: 21.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Det er uvisst om fuglen ble registrert før/etter denne ene observasjonsdato.

### Oslo og Akershus

Kommune: **Nes.** Lokalitet: V. for elva Ua, like ved Sundbyhagen.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ultimo mai - primo juli.  
Iverksatte tiltak: Området ble besøkt, og det ble gjennomført registreringer av de mest attraktive arealer. Størstedelen av området ble slått, og det gikk da 3-5 personer foran slåmaskinen som også kjørte svært sakte. En del av området var hestehavn, og denne ble ikke slått.  
Kommentarer: Totalt ble det registrert 5 syngende hanner i dette området innenfor en radius av noen hundre meter.

Kommune: **Skedsmo.** Lokalitet: Ved Ringstilla ved elva Leira.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 13.- 17.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: 1-2 individer ble registrert i området.

### Hedmark

Kommune: **Rendalen.** Lokalitet: Deset, Deifjellet.  
Grunneier: Egil Grønstad.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 17.- 18.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer:

Kommune: **Stange.** Lokalitet: Sanderud.  
Grunneier:

Habitat: Fuktig eng/brakkmark.  
Tidsrom: Ca. 05.-10.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer:

Kommune: **Eidskog.** Lokalitet: Gaustadsætra.  
Grunneier: Finn Wangen.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 24.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Det er uvisst om arten ble hørt en lengre periode enn den oppgitte dato.

### Aust-Agder

Kommune: **Arendal.** Lokalitet: Brårvik/Brårvikkilen på Flosta.  
Grunneier: Arne Johan Berg.  
Habitat: Brakkmark tilvokst med takrør og nesle.  
Tidsrom: Ca. 24.06 - medio juli.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen ble innrapportert etter sesongen på basis av et oppslag i «Norge Rundt».

### Vest-Agder

Kommune: **Farsund.** Lokalitet: Lunde, Lista.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 18.05.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen ble kun hørt én morgen.

### Rogaland

Kommune: **Karmøy.** Lokalitet: Odland.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ca. 25.05 - ultimo juni.  
Iverksatte tiltak: Vurdert å være enslig hann.  
Kommentarer: Fuglen ble ringmerket.

Kommune: **Karmøy.** Lokalitet: Sandhåland.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ca. 25.- 27.05.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen forsvant før slåtten.

## Påviste åkerrikse-forekomster i Norge i 1997

Kartet viser samtlige lokaliteter der åkerrikse ble påvist i 1997.  
For Nordland: Se teksten for utfyllende informasjon.



Kommune: **Karmøy.** Lokalitet: Skiftegårdhaugen.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Primo juni.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen ble hørt syngende noen dager i begynnelsen av juni.

Iverksatte tiltak: En syngende hann ble registrert i et område som ikke skulle slås.  
Kommentarer:

Kommune: **Tysvær.** Lokalitet: Steinbru.  
Grunneier: Stig Helgesen.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Juni.  
Iverksatte tiltak: Melding ble mottatt etter slåtten.  
Kommentarer: Det ble funnet et reir som var ødelagt i slåtten. Flere fugler ble hørt i området.

Kommune: **Finnøy.** Lokalitet: Steinnesvåg.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 06.- 07.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen forsvant i forbindelse med slåtten etter å ha sunget to netter på rad.

Kommune: **Bokn.** Lokalitet: Vestre Bokn.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng/brakkmark.  
Tidsrom: Ultimo juni- medio juli.

Kommune: **Strand.** Lokalitet: Heia.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Primo- medio juni.  
Iverksatte tiltak: I samråd med grunneiere ble det besluttet at slåtten kunne gå som normalt.  
Kommentarer: Det ble observert fugl på samme lokalitet også i 1996.

Kommune: **Sandnes.** Lokalitet: Forus.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ultimo mai- ca. 10.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen forsvant før slåtten.

Kommune: **Sandnes.** Lokalitet: Gimramyra.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ca. 20./25.05 - medio juni.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Totalt ble det registrert minst 5 syngende fugler innenfor en radius på ca. 250 m. Fuglene ble alle vurdert å være enslige hanner. De fleste (minst 3) forsvant før slåtten begynte.

Kommune: **Sandnes.** Lokalitet: Lea.  
Grunneier: Jostein Haga.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ultimo april - august.  
Iverksatte tiltak: Det ble gitt melding om funn av reir etter at slåtten hadde gått i området. Lokaliteten ble besøkt 27.05, og hunnen ble da funnet å ruge på 9 egg. Dagen etter var det lagt et nytt egg, og fullagt kull talte til slutt 11 egg. Reiret lå til å begynne med svært åpent på nyslått mark, men etterhvert vokste graset til og ga bedre beskyttelse. 20.06 klekte alle eggene, og ungene begynte å bevege seg bort fra reiret. Graset var nå såpass langt at det burde gi gode overlevelsesmuligheter for ungene. Samtidig skulle det ikke være ny slått i området før august.  
Kommentarer: Arten hekket på samme lokalitet i 1996, da det ble funnet 3 unger i live etter slåtten. Trolig hadde også samme fugler en 2. vellykket hekking i samme området senere på høsten.

Kommune: **Sandnes.** Lokalitet: Svihus.  
Grunneier: Trygve Tveit.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 25.06-05.07.  
Iverksatte tiltak: I samråd med grunneier ble det avtalt slått som normalt.  
Kommentarer:

Kommune: **Klepp.** Lokalitet: Gruda.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ca. 25.05-05.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen forsvant i forbindelse med slåtten.

Kommune: **Klepp.** Lokalitet: Horpestadvatnet.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 19.05- medio juni.  
Iverksatte tiltak: Fuglen var aktiv over en lengre periode, og ble vurdert å være en enslig syngende hann.  
Kommentarer:

Kommune: **Klepp.** Lokalitet: Horpestad skole.  
Grunneier: Brigt Rosland.  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 03.06-medio juni.

Iverksatte tiltak: Fugl ble første gang hørt 3. juni. Grunneier ringte 5. juni og opplyste om funnet. Slåtten skulle gå 12. juni. Dette ble vurdert å være for tidlig til at den kunne ha funnet seg en make, men to fugler ble observert 11. juni. Før en rakk å komme i kontakt med grunneier hadde slåtten startet, og det ble funnet et reir med 6 egg. Grunneier stoppet slåtten umiddelbart etter at reiret ble funnet, og det ble besluttet å prøve å ruge ut eggene med bruk av ei dverghøne. Eggene ble tatt inn neste dag, slik at en kunne sjekke om fuglen virkelig hadde skydd reiret. Dette er uproblematisk så lenge rugingen ikke har startet. Ca. 1. juli klekte 4 av de 6 eggene. Ungene ble flyttet til et utebur etter at de var to dager gamle. I transporten døde en av ungene, trolig som følge av at høna lå på den. De andre ungene så ut til å trives godt. Ungene var svært ivrige til å hakke dverghøna i nebbroten, så for å avlaste denne noe ble det satt inn en pappfigur i buret. Etter ca. 1 uke ble imidlertid ungene funnet døde i buret, trolig hakket i hjel av en skjære. Kommentarer: Kunstig ruging av åkerrikseegg kan være et alternativ der fuglene skyr reiret i forbindelse med slåtten.

Kommune: **Klepp.** Lokalitet: Horpestad skole.  
Grunneier:  
Habitat:  
Tidsrom: Primo juni.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fugl ble hørt i området sporadisk i begynnelsen av juni.

Kommune: **Time.** Lokalitet: Time kirke.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: primo juni.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Det ble registrert to fugler i området.

Kommune: **Time.** Lokalitet: Nedre Time.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: Ca. 05.06-15.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer:

Kommune: **Hå.** Lokalitet: Vigrestad.  
Grunneier:  
Habitat:  
Tidsrom: Ca. 01.-08.06.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: Fuglen forsvant i forbindelse med slåtten.

Kommune: **Bjerkreim.** Lokalitet: Svela.  
Grunneier:  
Habitat: Graseng.  
Tidsrom: 26.08.  
Iverksatte tiltak:  
Kommentarer: En enslig fugl ble observert i forbindelse med slåtten.

## Hordaland

Kommuner: **Meland/Radøy.** Lokalitet: Husebø/Askeland.  
Grunneier: Flere.  
Habitat: Graseng.

Tidsrom: Primo juni - 21.06 (Husebø), ca. 23.-26.06 (Askeland).

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Fuglen oppholdt seg først på Husebø i Meland kommune, men flyttet senere over til Askeland i Radøy kommune. Det ble også observert åkerrikse på Husebø i 1996.

## Møre og Romsdal

Kommune: **Rindal**. Lokaltitet: Jolia, Lommunddalen.

Grunneier: Marvin Jonli.

Habitat: Eng/brakkmark med kvann, geitrams m.v. Enga er ikke høstet på flere år.

Tidsrom: Ca. 15.06-02.07.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Fuglen flyttet sannsynligvis noe på seg (se nedenfor).

Kommune: **Rindal**. Lokaltitet: Åsvang, Rørdalen.

Grunneier:

Habitat: Blandingseng. Noe ble slått med forhøster, og noe med ljå.

Tidsrom: Ca. 05.- 16.07.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Sannsynligvis samme fugl som ved Jolia (se over).

Kommune: **Giske**. Lokaltitet: Røsvik, Vigra.

Grunneier:

Habitat: Jordbrukslandskap med både slåttemark og beitemark.

Tidsrom: 12.06.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: 2 individer. Ikke videre fulgt opp.

Kommune: **Giske**. Lokaltitet: Synnes, Vigra.

Grunneier:

Habitat: Artsrik beitemark.

Tidsrom: 12.06.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Ikke videre fulgt opp.

## Sør-Trøndelag

Kommune: **Hitra**. Lokaltitet: Langfjæra på Ansnes.

Grunneier:

Habitat: Graseng.

Tidsrom: Medio juni - primo/medio august.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Enga som fuglen holdt til i, ble ikke slått fordi bonden var bortreist.

## Nord-Trøndelag

Kommune: **Verdal**. Lokaltitet: Reitan gård.

Grunneier: Trygve Forberg.

Habitat:

Tidsrom: 17.08.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: Fuglen ble kun hørt denne ene kvelden.

## Nordland

Kommune: Lokaltitet:

Grunneier:

Habitat:

Tidsrom: Ultimo juli.

Iverksatte tiltak:

Kommentarer: På nåværende tidspunkt foreligger ikke andre data enn at det ble registrert en syngende hann på Helgelandskysten ultimo juli. Den øverste prikken på kartet på side 8 representerer derfor ingen eksakt stedsangivelse.

# **VEDLEGG 2**

## **Presseklipp**





Tema:  
Mangfold!  
Kulturlandskapet

# ÅKERRIKSAS STEMME FORSTUMMER

Tidligere var åkerriksas "Crex crex"-lyder et vanlig innslag i det norske kulturlandskapet, men nå er den karakteristiske stemmen i ferd med å forstumme. Arsaken er å finne i for tidlig slått av hekkeplantene. Norsk Ornitologisk Forening prøver å hjelpe den truede riksefuglen.



NATUR  
Tekst og foto:  
TOM SCHANDY

"Crex crex" heter den på latin, og kreker gjør den åkerriksa. I gamle dager kunne man høre den karakteristiske kreksingen i sene kvelds- og nattetimer fra midten av mai og utover - overalt i landet i det norske kulturlandskapet. Bare spor dine besetningsbønder har bodd på landet. I Robert Colletts "Norges fugler" fra 1921 står det at den "Rår en almindelig i løsriddige egne og til polarsirkelen".

Åkerriksa er en riksefugl, som tilhører samme familie som vanrikske og myrrikske, men også de svarte sothøne og stuhøne. Mens de øvrige artene foretrekker sumpmark, fører åkerriksa et skjult liv inne på åkermarkene. Collett skriver at den løper hurtig og lett gjennom de tetteste åkre og innlar en nedbukt stilling med fremstrakt hals, som gjør at den på avstand kan forveksles med ei rolle.

Men ingen rotte såer crex. Det er særlig når hunnen ruger at hannen lar sitt rop høre fra en bestemt plass - ofte med utrolig utholdenhet. Enkelte iherdige sjeler har telt 115 kreksinger på et minutt - og det blir 200 skrik utbrutt på en time. Når fuglen skraker, strekker den seg med nebbet skrått oppover.

## Tilbakegang

Allerede på Colletts tid var åkerriksa i tilbakegang. Han skriver i 1921:

"Efter at slammassien er bleven indført, og efter at man i mange distrikter er begyndt å slå høet tidligere end før, er der dog i de sidste årsmåner offtaget meget stærkt saa godt som overalt i vort land, der saa mange kuld sættes under støten."

Efter den andre verdenskrigen har tilbakegangen virkelig akselerert, og arten er i dag i store trekk borte fra mesteparten av sitt tidligere utbredelsesområde i Norge. Likeså har den godt sterkt til-

bake i alle land i Nord- og Vest-Europa. Bestanden i Storbritannia gikk således tilbake fra 5000 par i 1972 til 650 par i 1978.

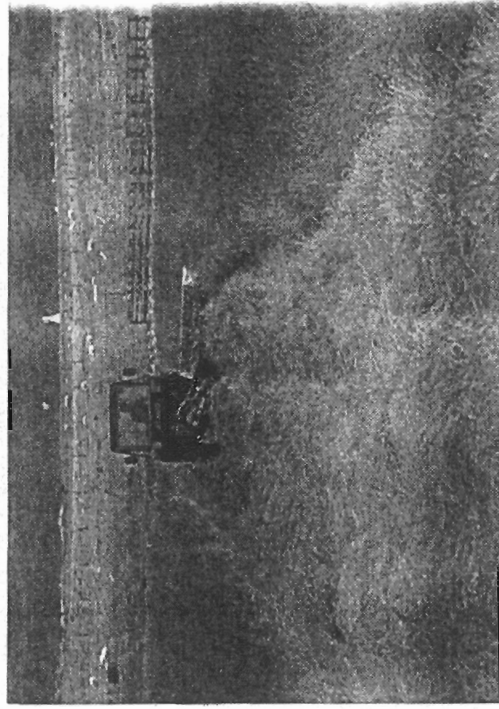
På Østlandet har åkerriksa stort sett vært forsvunnet etter 1950 - selv om enkelte sporadiske par fortsatt finnes. Kvernområdet i dag er Rogaland og Møre og Romsdal. I 1993 og 1994 var det sannsynligvis mindre enn 10 syngende hanner i Rogaland. Året etter ble det registrert 36 hanner i Rogaland, noe som trolig hadde sammenheng med varm sommer. Den totale bestanden for hele landet synes nå å

jordbruket gjør høstingen mer og mer effektiv, er trolig de viktigste årsakene til at arten nå er truet.

Den enkleste måten å huske en åker/slå gras på er å starte ute i kanten av åkeren og slå en sirkel innover til sentrum. Dette fører til at åkerriksa, som ikke tør å bevege seg ut i åpne områder, blir fanget i den siste stripa med gras. På denne måten blir åkerriksa et sjanseløst offer for høstingsmaskinene. Både voksne fugler, reir og unger blir ødelagt av landbruksredskapene. Andre negative faktorer er redusert areal av slåtteenger gjennom

juli - og gjerne også august, for åkerriksa hekker også på seisonsommeren. Derksom du finner åkerriksa i ditt fylke, har du kontakt med NOF-kontoret i Trondheim på tlf. 7283 11 66.

For at åkerriksa ikke skal forsvinne fra den norske fuglefaunnen, er det nødvendig å sette i verk tiltak i de åkrene/engene hvor arten finnes. Det beste er å utsette slåttene til 1. august, da er sannsynligheten stor for at eggene er klekket, slik at både voksne fugler og kyllinger har mulighet for å bevege seg bort fra høstingsredskapene.



Besetning kan hjelpe åkerriksa ved å slå gras fra midten og utover, slik at fuglen har en mulighet for å unngå slippet i pletterområdene. Foto: Lisbeth/NOF

være mindre enn 100 individer - og åkerriksa regnes for å være en av de mest truede fugleartene i Norge.

## Slåttene dreper

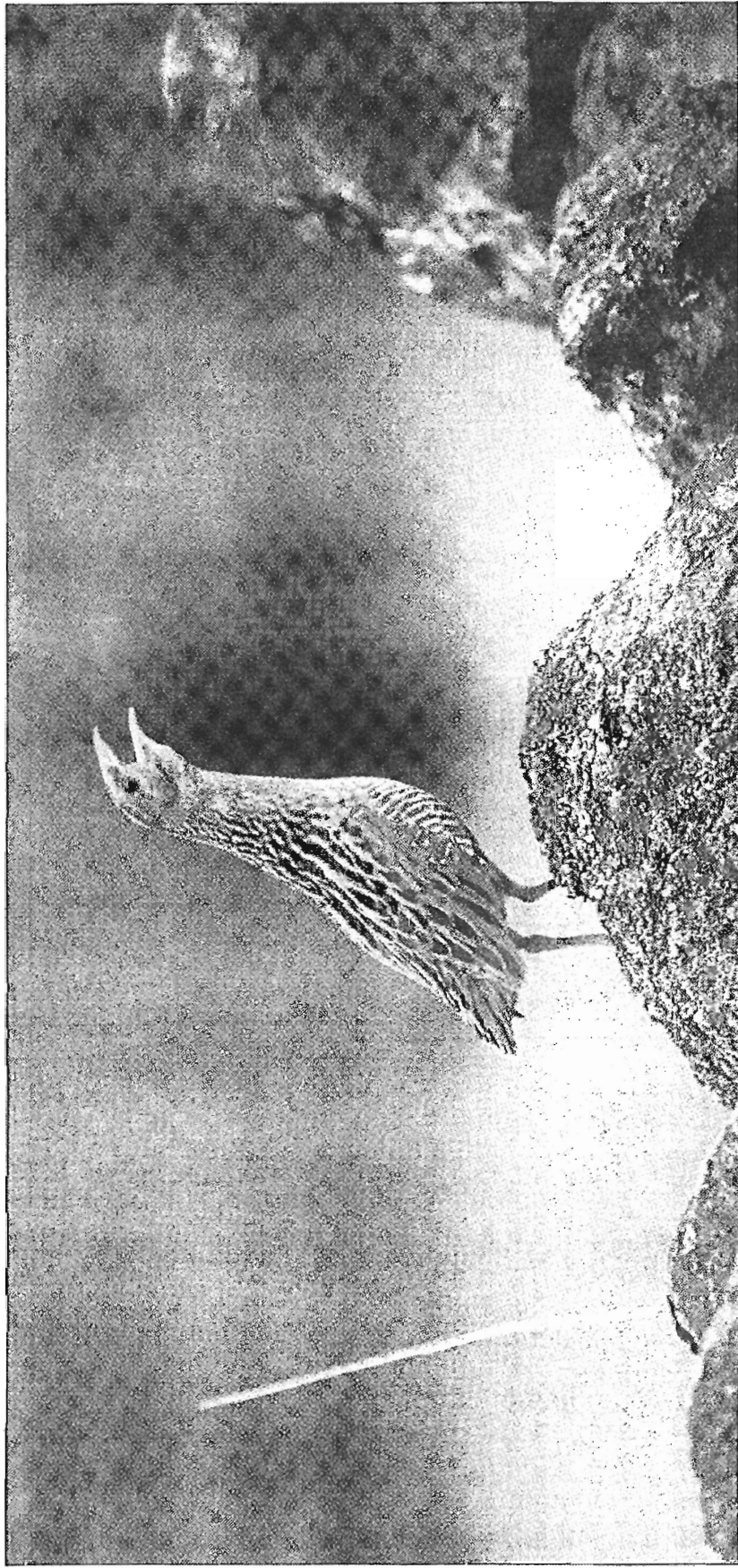
Åkerriksa er særlig knyttet til grasenger i kulturlandskapet. Den hekker gjerne sent på året, og har derfor små muligheter for å være ferdig med hekkingen dersom gras set høstes tidlig. Intensivt jordbruk med høsting av gras flere ganger hvert år, samtlig som mekaniseringen i

gjøfning og skogplantning, saunt jakt i trekkidene og i overvinningsområdene. Åkerriksa trekker langt - over mange farefulle områder - like til sentrale og sørlige Afrika.

## Redd åkerriksa

Norsk Ornitologisk Forening slår nå et slag for åkerriksa. Man ønsker å kartlegge forekomsten i samtlige fylker i Norge. Bor du i nærheten av en gård eller et småbruk, kan du ta noen søne lytterunder langs jordene i mai, juni og

Der åkerriksa finnes, bør gras set enten slås fra midten av jorden og ut mot kantene i en sirkel, eller fra den ene enden av jorden, slik at en hele tiden driver åkerriksa fremover fra høstingsmaskinene. Tapet av åkerriksa kan reduseres fra 50 prosent til 30 prosent hvis disse enkle, risikovennlige metodene følges. Foreningen har laget egen informasjonsskildre som er spredd til den norske bondestanden i håp om at noen av åkerriksa-reirene kan bli spart i fremtiden.



**BLINKSKOT:** Mange fuglefotografar har prøvd i årevis å ta bilete av ei syngjande åkerrikse. Harald Lygren frå Bryne får blinkskotet ved første forsøk.  
(Foto: Harald Lygren)

## Eit ubyvre sjeldan portrett

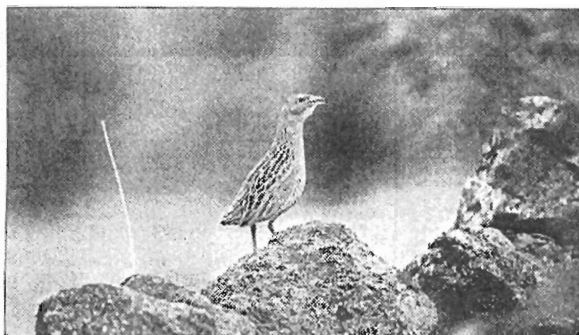
Ei syngjande åkerrikse er eit utru-  
leg blinkskot for ein fotograf. Så  
vidt ornitologen Asbjørn Folvik  
kjenner til, finst det berre eit lik-

nande bilete. Ei handfull personar  
har klart å fotografere ho. Harald  
Lygren frå Bryne, klarer å komme  
så tett innpå, og trykke ned utløysa-

ren i det ho strekk hals for å syngje.  
Det var første gong Lygren prøvde.



SMYGANDE: Opp bak steingarden, han vil markera området sitt. (Foto: Harald Lygren)



SYNGANDE: Hannen har klattar ei hakk høgare opp i steingarden før han strekkjer hals og startar synga. (Foto: Harald Lygren)

## Syngande åkerriksse

Harald Lygren tok bilete av ei syngande åkerriksse for eit par dagar sidan. Ornitolog og åkerriksseksperter Asbjørn Folvik veit om eitt liknande bilete. - Det var første gong eg prøvde, seier Lygren.

### Reir med ni egg

Harald Lygren veit om tre syngande hannar, om den skrøpande lyden då kan kallast synging. Mange seier at åkerriksse krekar.

Alle tre er i Time/Vestly-området, og bondene rundt prøver så godt dei kan å ta vare på fuglen.

- Eit stykke unna er det funne eit reir med ni egg, og det er nesten utruleg at eggja ikkje vart knuste, seier Lygren.

Ein bonde hadde vore ute med forhaustaren, og såg åkerriksa då kjelva var ferdig slått. Fuglen kom smygande tilbake, og det viste seg at det var det ein reir med åtte egg. Traktor og forhaustar hadde kjørt rett over, utan å skada eit einaste egg. Bonden var både overraska og glad, og gleda vart endå styrre neste dag. Då var det komne eit egg til, eit tydeleg teikn på at fuglen ikkje hadde forlate reiret og var innstilt på å få fram ungane.

- Eg trur ikkje at bonden kjem til å hausta meir gras på denne kjelva i sommar, han er redd for å ta livet av åkerriksungane, seier Harald Lygren.

### TORBjørn FISKAA

Åkerriksa er både sjeldan og sky. Berre eit fåtal menneske her i landet har sett fuglen, ei handfull personar har klart å fotografere han. Harald Lygren vart «vinnumma i klubben» for nokre dagar sidan, han klarte til alt overmålt å fotografere åkerriks hannen syngande.

- Eg hadde talt med kamouflasjen min opp til Time/Vestly-området, der og visste at fuglen hendt til. Det var første gongen og prøvde meg på åkerriksa, men sjansen var der sjølvsagt.

- Og så med eitt kom hannen smygande opp på steingarden, strekte hals og starta synga. Då hadde eg fokusert og starta eksponeringa. Eg fekk fleire bilete av den syngande hannen, men så var det slutt på filmen og apparatet starta tilbakespulinga.

Om det var denne lyden eller det at han leita etter ny film

er han usikker på, men Lygren vart i alle fall aktrømd. Det heile var over på nokre sekund.

- Eksperten på åkerriksse, ornitologen Asbjørn Folvik, seier han veit om eitt bilete tatt før her i landet av syngande åkerriksse.

- Det vart tatt i Sveio for nokre år sidan og viser fuglen sittande på eit kornstak. Han kjenner elles til at nokre få fuglefotografar har klart å festa den sky fuglen til filmen, men då gjerne langt he i gras.

- Kjenner du deg privilegert? Me spør Harald Lygren.

- Det er klart det gjer inntrykk. Eg visste at det ikkje finst så mange bilete av fuglen syngande, og eg kjenner fleire fotografar som har prøvd i årevis utan å få eit einaste bilete av åkerriksa.

- Og for deg, var det blingo i første forsøk?

- Det stemmer, og iar fotografert mange fuglar, men aldri prøvd meg på åkerriksa før.

## 16 åkerriksse registrert i Rogaland i år

Asbjørn Folvik tel åkerriksse kvart år. Talet på fuglar har gått dramatisk ned siste åra, hittil i år er 16 eksemplar av arten registrert i Rogaland.

### TORBjørn FISKAA

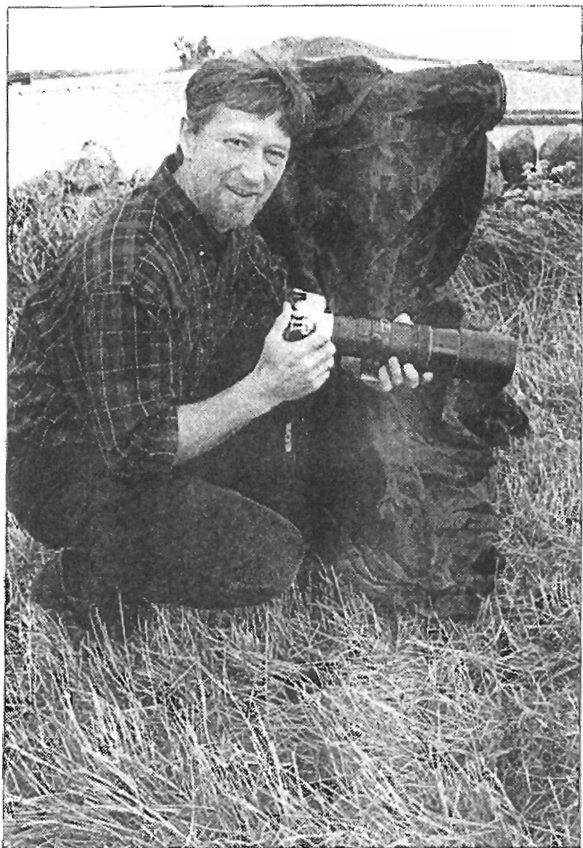
Ornitolog Asbjørn Folvik er ekspert på åkerriksse. Han har interessert seg spesielt for denne fuglen siste åra, og har vore vitne til at talet på fuglar har gått dramatisk ned. I '95 vart det registrert 70 eksemplar i heile landet, 40 i Rogaland. I fjor var talet på landsbasis nede i 30, 23 av dei i Rogaland. Hittil i år er det registrert 16 åkerriksse i Rogaland.

Folvik seier statistikken talar for seg sjølv, endra driftsformer i landbruket fører til at fuglen ikkje får nok ro til å få fram ungekullet. Han trur ikkje det er vond vilje frå bondene si side som gjer at fuglen held på å bli utrydda, tvert imot er det mange hender som svært gjerne vil ha fuglen i sitt næringsråde. Det hnc med tradisjon og kultur å gjera, folk likar å høyra åkerriksse synga.

Den syngande hannen markerer området sitt frå seint i

mai eller tidleg juni, men nokre til eksemplar kjem så i april. Han syng intensivt for å tiltrekka seg ei huc, når han har klart det roer han seg litt og syng for å markera området sitt. Ein syngande hann så tidleg som i april er eit godt teikn, då er det håp om at ungane kan klara seg gjennom føstestalten. Ein syngande hann no i juni kan derimot vera uttrykk for eit fæfengt håp, egglegging og ungeomning midt i slåtten går sjeldan godt.

Folvik ber folk følgja med på åkerriksa. Han høyrer gjerne om observasjonar som blir gjort av den sjeldne fuglen.



FOTOGRAFFEN: Harald Lygren med kamouflasjen e, telelense. Når han sit inni kamouflasjen kan han koma så nær som ti meter. (Foto: Torbjørn Fiskaa)





## Retningslinjer for publisering i NOF Rapportserie

1. Alle undersøkelser og forsknings/utredningsoppdrag som utføres av NOF bør publiseres i denne rapportserien. Slike arbeider skal under ingen omstendigheter publiseres/spres på annen måte uten at dette er klarert med Rapportseriens redaksjon, som består av NOFs fagkonsulent og informasjonskonsulent eller med styret.
2. Forfattere/prosjektledere som planlegger publisering skal allerede ved prosjektets start informere redaksjonen om dette, slik at arbeidet kan planlegges og koordineres.
3. Arbeider som ikke er utført i regi av NOF kan også vurderes publisert i rapportserien såfremt prosjektet/resultatene ligger innenfor NOFs arbeids/interessefelt, og ikke medfører en netto kostnad for NOF.
4. Endelig layout gjøres av redaksjonen, men inndeling av kapitler og oppsett forøvrig skal følge den standard som allerede benyttes i rapportserien.
5. Manuskript til rapport skal sendes på diskett til NOFs fagkonsulent, og redaksjonen har frihet til å foreta såvel faglige som språklige korrigeringer. Korrigeringer skjer i samråd med forfatterne før rapporten trykkes.
6. Trykkingsutgifter og dekning for redaksjonens arbeid blir belastet de enkelte projektenes budsjetter.
7. Rapportene skal selges gjennom Norsk Ornitologisk Forening.
8. Hvis disse retningslinjene ikke blir fulgt kan redaksjonen refusere manus for publisering. Forfatterne kan da ikke publisere arbeidet i NOF's navn på annen måte uten at dette er klart med redaksjonen eller evt. styret i NOF.

\*\*\*\*\*

Det forutsettes at manuskripter, tabeller o.l. som skrives for rapportserien utformes i et rimelig utbredt tekstbehandlingsprogram som om nødvendig lar seg konvertere på vanlig PC eller Macintosh. Det er en fordel om hvert kapittel, hver tabell m.v. lagres som separate filer, og at tabulatorer og innrykk brukes i minst mulig grad (unntatt i tabeller). Mange unødvendige ergrelser vil være spart dersom rapportforfatteren tar kontakt med NOFs informasjonskonsulent før skrivingen tar til, for å avklare detaljer mht. innskriving, kapittelinnndeling m.v..

Legg også ved utskrift på papir av samtlige filer slik at brukte spesialtegn o.l. som ikke lar seg konvertere kan rettes opp manuelt. For diagrammer legges også ved en egen papirutskrift med grunnverdiene påført, i tilfelle redaksjonen finner det nødvendig å lage figuren i et tilgjengelig grafikkprogram.

# NOF Rapportserie — tidligere rapporter

## 1994

- 1-1994 Prosjekt dverggås. Årsrapport 1994..... kr. 50,-
- 2-1994 Seabird Censuses on Novaya Zemlya 1994. Working Report..... kr. 50,-
- 3-1994 Fauna at Troynoy and Influence of Polar Stations on Nature Reserve..... kr. 50,-
- 4-1994 Ornithological Registrations in the Uboynaya Area..... kr. 50,-

## 1995

- 1-1995 Tranebestandens utvikling og status i Norge..... kr. 50,-
- 2-1995 Åkerriksa i Norge 1995. Bestandsstatus og tiltaksplan..... kr. 50,-
- 3-1995 Seabird Censuses on Novaya Zemlya 1995..... kr. 50,-
- 4-1995 The Lesser White-fronted Goose Monitoring Programme..... kr. 50,-
- 5-1995 Status for verneverdige våtmarker i Norge..... kr. 50,-

## 1996

- 1-1996 Bestandsforhold og bruk av nøkkelbiotoper hos norske låvesvaler 1995...kr. 50,-
- 2-1996 Åkerriksa i Rogaland 1995. Bestandsstatus og tiltaksplan..... kr. 50,-
- 3-1996 Effekter av militære skytefelt på fuglelivet. En litteraturstudie..... kr. 50,-
- 4-1996 Norsk Hekkefugltaksering. Årsrapport 1995..... kr. 50,-
- 5-1996 Truete fuglearter i Norge..... kr. 100,-
- 6-1996 Åkerriksa i Norge 1996 — bestandsstatus og tiltaksplan..... kr. 50,-
- 7-1996 The Lesser White-fronted Goose Monitoring Programme —  
Annual Report 1996..... kr. 50,-
- 8-1996 Spetteundersøkelser ved Vinjefjorden..... kr. 50,-

## 1997

- 1-1997 Seabird Censuses on Novaya Zemlya 1996..... kr. 50,-
- 2-1997 Bestandsovervåking av spurvefugler ved hjelp av standardisert fangst..... kr. 50,-
- 3-1997 Norsk Hekkefugltaksering. Årsrapport 1996..... kr. 50,-
- 4-1997 Ornitologiske registreringer på Store Altsula, Nordkapp kommune..... kr. 25,-
- 5-1997 The Lesser White-fronted Goose Monitoring Programme —  
Annual Report 1997..... kr. 50,-
- 6-1997 Prosjekt Åkerrikse — årsrapport 1997..... kr. 50,-
- 7-1997 Kartlegging av hvittryggspett i Trøndelag 1997..... kr. 50,-

*Alle rapporter kan kjøpes fra NOF, Seminarplassen 5, 7060 Klæbu.*